

239. Bijbelstudie over JEZUS, DE JOOD - YESUS, A DYU YESHUA HAYEHUDI

ישוע היהודי

De Joodse Messias

Iedereen kent wel dat bekende liedje *“Welk een vriend is onze Jezus!”* (*No wan vriend de leki Yesus*) en kan het als het ware zo meezingen. Maar als Hij echt onze vriend is, of beter gezegd als wij echt Zijn vrienden zijn, dan moeten we Hem toch wel door en door kennen, of niet soms? Echte vrienden kennen elkaar wel, want anders zijn het geen vrienden, maar kennissen. Toch helaas moeten we constateren, dat Jezus voor velen geen echte vriend is, maar eerder een vage kennis! Van een vriend weet je zijn volle naam wel, van een kennis vaak alleen zijn schuilnaam of zijn roepnaam zoals in dit geval “Jezus”, terwijl Zijn echte naam “Yeshua” is. Van een vriend weet je precies waar hij vandaan komt en tot welk volk hij behoort. Van een kennis weet je alleen de beknopte gegevens die o.a. op de sociale media te vinden zijn omdat een persoonlijk contact ontbreekt. Op zich kan men dit de gewone kerkgangers niet kwalijk nemen, want al heel vroeg in de kerkgeschiedenis werd Yeshua onder de Griekse naam Jezus en gehuld in een Griekse of Romeinse mantel beroofd van Zijn Joodse identiteit en zo onherkenbaar gemaakt voor Zijn Joodse broeders. Zo was ook Yosef [Jozef] door zijn nieuwe naam Tzaf’nat Pa’neach, zijn Egyptische kleding, haardracht en make-up onherkenbaar voor Zijn eigen broers, die hem als een Egyptenaar zagen, want er staat geschreven: *“Yosef herkende zijn broeders wel, maar zij herkenden hem niet!”* (בראשית B’reshit [Genesis] 42:8).

Surinaams: *“Yosef ben sabi taki na den brada fu en, ma den no ben sabi taki na Yosef!”* Pas in hoofdstuk 45 maakte hij zich aan hen bekend. Zo werd ook Yeshua zowel voor Zijn volgelingen alsook voor Zijn eigen volk als Jood onherkenbaar. Hij werd en wordt door velen beschouwd als de eerste christen, de stichter van een nieuwe religie. Op zich is dat paradox, want als dat zo was, dan zou Hij de enige stichter van een nieuwe religie zijn die tot een andere religie behoort dan zijn volgelingen, want Hijzelf hield namelijk Zijn hele aardse leven lang vast aan Zijn oude religie en heeft haar nooit vervangen door een nieuwe.

Blonde, zwarte en zelfs Palestijnse Jezus!

Natuurlijk is het belangrijk dat iedereen op zijn eigen manier de weg naar Zijn Heer en Verlosser vindt en Hem volgt. Het gevaar is echter dat men Hem dan eerder ziet als “één van ons” in plaats van zichzelf te zien als “één van Hem” en dat men zich zozeer met Hem identificeert dat men Zijn ware identiteit verdraait en te veel naar zichzelf aanpast. Zo heb ik in mijn kinderjaren in Duitsland hele mooie plaatjes van een Arische Jezus met blonde krulletjes en blauwe ogen gezien, maar op latere leeftijd ook Afrikaanse afbeeldingen van een zwarte Jezus aan het kruis. En zo hebben velen hun eigen Jezus gecreëerd binnen het kader van hun eigen cultuur in plaats van te zien wat hij werkelijk is: namelijk een Jood die zijn hele leven geworteld bleef in de religie en de cultuur van Zijn volk! De nieuwste trend is een Palestijnse Jezus als bevrijder van de “Israëlsche bezetting”. Zo riep in 2024 rond de kerstperiode een foto van de inmiddels overleden paus Franciscus voor de jaarlijkse kerststal in de Paulus VI-aula van het Vaticaan heftige reacties op. De kerststal, die door de Palestijnse ambassadeur bij de Heilige Stoel aan de paus werd aangeboden, toont namelijk het kindje Jezus in de kribbe rustend op een keffiyeh, een zwart-witte Palestijnse sjaal, ook wel bekend als “Arafatsjaal”, tegenwoordig het symbool voor het “verzet”. De vicevoorzitter van de Italiaanse rabbijnenvereniging UCEI, opperrabbin Giuseppe Momigliano, had felle kritiek op deze voorstelling en vond, dat er sprake was van een “palestianisering” van de Joodse Jezus, temeer omdat de paus daar geen enkel probleem mee leek te hebben, want hij keerde zich daar niet van af en stelde er ook geen vragen over. Dit incident kwam namelijk slechts een maand na een controversiële uitspraak van de paus over “genocide” in Gaza, die door Israël zou zijn gepleegd. Hij oogstte daarmee veel kritiek van Israël, maar ook van christelijke zijde, want een dergelijke uitspraak verwacht men niet van

iemand, die zichzelf als de plaatsvervanger van Christus op aarde uitgeeft. En terwijl zijn beschuldiging aan het adres van Israël nog doordreunde, zat hij daar in zijn rolstoel kritiekloos naar het kindje Jezus te kijken, liggend op een keffiyeh als teken van steun voor de Palestijnse zaak. Opperrabbijn Momigliano noemde dit een volgende stap om Hem van Zijn historische identiteit te beroven. Hij doelde daarmee op de steeds vaker gehoorde bewering, dat Jezus een Palestijn was! Het is geen geheim dat de Palestijnse Autoriteit (PA) constant probeert om de meer dan 3000 jaar oude Joodse geschiedenis in het land Israël uit te wissen en zich de inheemse Joodse cultuur en het historische en religieuze erfgoed toe te eigenen. Helaas vindt de bewering over de vermeende Palestijnse identiteit van Jezus tegenwoordig ook veel gehoor onder christenen van verschillende denominaties, maar vooral onder de aanhangers van de vervangingstheologie.

Zij vinden derhalve evenals de vorige paus het kindje Jezus liggend op een keffiyeh in de kribbe blijkbaar vanzelfsprekend, zonder daarbij te beseffen dat deze symbolische zwart-witte Palestijnse sjaal (die van oorsprong niet eens Palestijns maar Irakees is) bij alle aanslagen vanaf het bloedbad in München tot de slachtpartij op 7 oktober 2023 door duizenden terroristen werd gedragen. Dat de paus dit goedkeurde en daar helemaal niets over gezegd had is onbegrijpelijk! Yeshua was geen Palestijn, maar een Jood! Dat het bestuur over Bethlehem overeenkomstig de Oslo-akkoorden op 21 december 1995 door Israël aan de Palestijnse Autoriteit moest worden overgedragen maakt Hem nog niet tot een Palestijn!

Toen Yeshua geboren werd maakte Beit Lechem [Bethlehem] deel uit van Judea en was de lokale bevolking volledig Joods! Ook Nazareth, de stad in Galilea, waar Hij later opgroeide, had toen nog een Joodse bevolking. Dat had de paus kunnen weten als Hij de Bijbel werkelijk als het Woord van G'd had erkend en aanvaard, want daarin schreef Paulus namelijk glashelder en ononbetwist: *"Het is immers bij iedereen bekend dat onze Heer is voortgekomen uit Juda!"* (עבריים Iv'rim [Hebreeën] 7:14, NBV). Groot Nieuws Bijbel: *"Want we weten allemaal dat Hij is voortgekomen uit Juda!"* **Surinaams:** *"Ala sma sabi tak' wi Masra kmoto fu a lo fu Yuda!"* De geslachtsregisters bevestigen immers zijn Joodse afkomst. In יוחנן Yochanan [Johannes] 7:42 lezen wij heel specifiek: *"Zegt de Schrift niet, dat de Mashiach [Messias] komt uit het geslacht van David en van het dorp Beit Lechem [Bethlehem], waar David was?"* **Surinaams:** *"Bika a Santa Buku e taki tak' a Mesias o de wan bakapikin fu David, èn A o kmoto fu Betlehem, a foto pe David ben e libi?"*

Het is dus zonneklaar dat Zijn tijdgenoten geen enkele twijfel over Zijn Joodse identiteit hebben gehad, zelfs niet degenen die tot een ander volk behoorden, zoals de Samaritaanse vrouw die Hij bij de bron van Ya'aqov [Jakob] ontmoette: *"Yeshua nu was vermoeid van de tocht en bleef zo bij de bron zitten; het was ongeveer het zesde uur. Er kwam een vrouw uit Samaria om water te putten. Yeshua zeide tot haar: Geef Mij te drinken. Want Zijn discipelen waren naar de stad gegaan om voedsel te kopen. De Samaritaanse vrouw dan zeide tot Hem: Hoe kunt Gij, als Jood, van mij, een Samaritaanse vrouw, te drinken vragen? Want Joden gaan niet om met Samaritanen!"* (יוחנן Yochanan [Johannes] 4:6-9, NBG). **Surinaams:** *"Drape a peti fu Yakob ben de. Yeshua ben weri fu a langa waka san A ben waka, so A saka sidon na a peti. A ben de twarfu yuru ten so. A pisten di den man fu Yeshua ben go ini a foto fu bai nyanyan, wan Samaria-uma kon na a peti fu teki watra. Dan Yeshua taigi en taki: Gi mi pikinso watra fu dringi. A Samaria-uma piki En taki: Fa Yu leki wan Dyu kan aksi mi leki wan Samaria-uma fu gi Yu pikin watra fu dringi? Bika Dyusma no e bemui srefsrefi nanga Samariasma!"*

De Samaritaanse vrouw zag dus meteen dat Hij een Jood was en had daar blijkbaar geen enkele twijfel over, want ze was stomverbaasd dat Hij überhaupt met haar sprak. Een hedendaagse chassidische Jood zou dit zeer zeker niet doen! Ze zou wel nog meer verbijsterd geweest zijn toen Hij zich in vers 26 aan haar als de Mashiach [Messias] openbaarde, nadat Hij vers 22 gezegd had, dat het heil van de Joden komt!

Zijn Hebreeuwse naam

Een identiteitsverandering begint met meestal een andere naam! Weet u, toen ik ruim 34 jaar geleden als één van de eersten hier in Nederland begon de naam Yeshua bekend te maken heb ik ontzettend veel tegenstand ervaren omdat die naam hier toen nog volstrekt onbekend was. Men kende in de kerken alleen Jezus en zodra je er met een andere naam aankwam,

werd daar heel afwijzend op gereageerd. Op zich eigenlijk wel begrijpelijk als men bedenkt dat de Hebreeuwse naam van de Messias sinds de vierde eeuw, waarin de Kerk zich van haar Joodse roots heeft ontdaan, doelbewust in de vergeethoek werd gestopt en officieel werd vervangen door de uit het Grieks afkomstige variant Jezus, die oorspronkelijk alleen bedoeld was voor de Griekssprekende gelovigen.

De etymologie van 'Jezus' is vrij simpel, want wij weten waar de naam Ἰησους Iēsous [Jezus] vandaan komt: van de Joodse Septuaginta, dat is de Griekse vertaling van de Hebreeuwse Bijbel, die door 70 rabbijnen werd samengesteld voor de Griekstalige Joden in Egypte. In deze pre-christelijke Septuaginta zien wij de Griekse vorm Ἰησους Iēsous reeds in de titel van het boek Jozua. Dit toont dus aan dat Iēsous niet één of andere latere heidense verbastering van de heilige naam van onze Mashiach is, maar zijn officiële Griekse variant in de Joodse vertaling van ruim twee eeuwen vóór Zijn geboorte evenals in meer dan 5000 Griekse manuscripten van het Nieuwe Testament. Maar hoe kregen zij van de Hebreeuwse יהושע Y'hoshua (Strong-nummer H3091) een Griekse Ἰησους Iēsous (Strong-nummer G2424)? Deze beide vormen hebben weinig overeenkomsten.

Iemand die de Bijbel in het Hebreeuws leest, weet echter, dat de naam יהושע Y'hoshua soms ook in zijn verkorte vorm verschijnt: ישוע Yeshua (Strong-nummer 3442), zoals Jan een afkorting is van Johannes, Jaap van Jacob en Cees van Cornelis. Zo komen wij in נחמיה N'chem'ya [Nehemia] 8:17 bijvoorbeeld בן־נח־ישוע Yeshua Bin-Nun tegen terwijl hij in שמות Sh'mot [Exodus] 33:11 als בן־נח־ישוע Y'hoshua Bin-Nun vermeld staat. In de Nederlandse bijbels valt dit niet op, want in beide teksten staat het gewoon vertaald als "Jozua, de zoon van Nun". Het is onder andere dit vers waarop de Griekse variant in de Septuaginta gebaseerd is. De Griekse Ἰησους Iēsous is dus eigenlijk afgeleid van de verkorte Hebreeuwse vorm Yeshua en niet rechtstreeks van de langere vorm Y'hoshua. Het verschil tussen de beide Hebreeuwse vormen is echter meer dan alleen een afkorting. Zo heeft יהושע Y'hoshua onder de י yod een שוא sh'va (dat zijn twee verticale puntjes, die een stomme 'e'-klank weergeven), maar de korte versie Yeshua heeft die niet. In plaats van de שוא sh'va staat hier een צירי tzere onder de י yod, bestaande uit twee horizontale puntjes die een duidelijke 'e'-klank weergeven. Daarmee verandert niet alleen de lengte en de uitspraak van deze naam, maar ook de betekenis. In de theophorische naam Y'hoshua verwijst de eerste lettergreep naar de Eeuwige. Y'hoshua betekent immers "YHVH is de Redder" ofwel "YHVH is de Verlosser". De korte vorm Yeshua verwijst echter niet naar YHVH, hetgeen erop wijst dat Hij zelf de Redder, de Verlosser is.

Yeshu'a (Strong-nummer H3444), geschreven als ישועה (yod-shin-vav-ayin-he), met de klemtoon op de 'a', is een vrouwelijk zelfstandig naamwoord dat 'redding', 'verlossing' en 'heil' betekent en 78 keer voorkomt in de TeNaCH. Yeshua (Strong-nummer H3442), dat 29 keer in de Hebreeuwse Bijbel voorkomt en geschreven wordt als ישוע (yod-shin-vav-ayin), is een mannelijk zelfstandig naamwoord dat 'Redder' of 'Verlosser' betekent. Interessant is daarom ook de woordspeling in מתייהו Matit'yahu [Matthéüs] 1:21, waarin een engel van de Eeuwige tegen Yosef zegt: "Zij zal een Zoon baren en gij zult Hem de naam Yeshua [Redder] geven, want Hij is het, die Zijn volk zal redden van hun zonden." **Surinaams:** "A sa kisi wan Manpikin, di yu mus kari Yeshua [Ferusuman]. Bika na En sa ferlusu En pipel fu den sondu!" In het Hebreeuws is dit: וְהָיָא יְלֶדֶת בֶּן וּקְרָאתָ אֶת־שְׁמוֹ יֵשׁוּעַ כִּי הוּא יוֹשִׁיעַ אֶת־עַמּוֹ מִחַטָּאתֵיהֶם: "V'hi yoleded Ben v'qarata et-sh'mo Yeshua ki Hu yoshia et-amo mechatoteihem." Het in deze tekst gebruikte werkwoord redden is יוֹשִׁיעַ yoshia en dient dus ter ondersteuning van de naam ישוע Yeshua, die duidelijk gerelateerd is aan het woord ישועה yeshu'a [redding]. Dit komt in בְּרֵאשִׁית B'reshit [Genesis] 49:18 bijzonder duidelijk naar voren, waar Ya'aqov [Jakob] tegen de Eeuwige zegt: "Op Uw redding - ישועתך Yeshuat'cha - hoop ik, Heer!" (Willibrordusvertaling).

Het vertaalproces van de Hebreeuwse naam 'Y'hoshua' naar de Nederlandse variant 'Jezus' gaat dus als volgt: Van יהושע Y'hoshua naar ישוע Yeshua. Van het Hebreeuwse ישוע Yeshua naar het Griekse Ἰησους Iēsous. Vanuit het Grieks werd Ἰησους Iēsous in het Latijn getranscribeerd naar Iesus, en kwam ten slotte als Jezus in het Nederlands. Dat de Griekse

variant Ἰησους Iēsous zo enorm afwijkt van de Hebreeuws-Aramese naam ישוע Yeshua komt door beperkingen die veroorzaakt worden door de verschillen tussen het Hebreeuwse en het Griekse schrift en dito uitspraak. Ten eerste beschikt de Griekse taal niet over een echte 'j'-medeklinker voor de yod, noch over een 'sj'-klank voor de letter shin en ga zo maar door. Daarom worden de י yod en de צִירִי tzere in het Grieks getranslitereerd met Ιη iota-ēta en de ש shin met een σ sigma gezien het feit dat er geen gelijksoortige letters in het Grieks bestaan. De ך vav wordt gevocaliseerd met de tweeklank ου omikron-epsilon omdat de epsilon alleen geen 'oe'-klank weergeeft. De ע ayin vervalt in zijn geheel omdat de regels die de Griekse grammatica beheersen, voorschrijven dat deze letter niet gevocaliseerd mag worden. Dit is te wijten aan het feit, dat het niet is toegestaan om mannelijke namen te laten eindigen met een klinker in de transcriptie van het Hebreeuws naar het Grieks. In plaats daarvan wordt de sluit-sigma toegevoegd in verband met de naamvallen. Dat is een grammaticale noodzaak om het woord verbuigbaar te maken. Rekening houdende met al deze beperkingen heb ik er geen enkele moeite mee dat een Griek Ἰησους Iēsous zegt en schrijft, want hij kan niet anders, maar Nederlandse christenen zijn geen Grieken en zij kunnen de naam Yeshua wel makkelijk uitspreken en zelfs in de Nederlandse spelling schrijven: 'Jesjoea'. En toch geven zij er massaal de voorkeur aan om de van het Grieks afgeleide en via het Latijn hier gekomen variant 'Jezus' te gebruiken.

Ik ben ontzettend blij dat er desalniettemin in de afgelopen jaren door de kerken heen de belangstelling zowel voor het land en volk Israël als de Joodse identiteit van de Messias en Zijn Gemeente steeds meer aan het toenemen is en dat er ook een duidelijke groei zichtbaar is in de messiaanse beweging wereldwijd en natuurlijk ook hier in Nederland. Talrijke christenen zijn zich er inmiddels van bewust, dat 'Jezus' niet de naam is die Hij van Zijn Vader heeft ontvangen en die door de engel aan Yosef en Mir'jam [Maria] is bekendgemaakt en waaronder Hij bij Zijn eigen volk bekend stond. Niet alleen door middel van mijn Bijbelstudies, maar vooral ook door de sociale media en in het bijzonder door de verspreiding van prachtige messiaanse muziek op YouTube is de naam Yeshua al lang niet meer onbekend onder de christenen en daar ben ik erg blij mee omdat ik zie dat één van mijn voornaamste doelen daarmee bereikt is.

Laat u dus niet in verwarring brengen betreffende de naam boven alle namen: Yeshua! *"En de behoudenis is in niemand anders, want er is ook onder de hemel geen andere naam aan de mensen gegeven, waardoor wij moeten behouden worden."* (מִפְעֻלֹת Mif'alot [Handelingen] 4:12). **Surinaams:** *"Na En wawan kan ferlusu unu. Bika Gado no gi den sma na grontapu no wan tra nen di sa meki tak' Gado ferlusu den!"* Ik ben derhalve van mening: als het Nieuwe Verbond in de plaats van het Oude zou zijn gekomen, wat dikwijls wordt beweerd, en als de christelijke Kerk als G'ds volk in de plaats van Israël zou zijn gekomen, dan was onze Verlosser niet in Israël geboren en zeker niet in de stad van David, maar in Griekenland, Rome of elders. En als de Eeuwige had gewild dat Zijn Zoon een Griekse naam zou dragen en onder die naam wereldwijd bekend gemaakt zou worden, dan was Hij wel als Griek of Romein op aarde gekomen en niet als Jood uit het geslacht van David!

Zijn besnijdenis en lossing als eerstgeborene

Wat kenmerkt een Jood? Dat hij geboren is uit een Joodse moeder, althans volgens de huidige rabbinale opvattingen, dat hij als jongetje besneden is, de Tora grondig bestudeerd heeft en ook naleeft en diensgevolge ook de Shabat en de bijbelse feestdagen onderhoudt en zich aan de spijswetten houdt. Al deze criteria zijn op Yeshua haMashiach [Jezus Christus] van toepassing. Er zijn maar weinig bijbelteksten waarin Zijn Joodse identiteit zo duidelijk naar voren komt als Lucas 2:21-24. Daar staat: *"En toen acht dagen vervuld waren, zodat zij Hem moesten besnijden, ontving Hij ook de naam Yeshua [Jezus], die door de engel genoemd was, eer Hij in de moederschoot was ontvangen. En toen de dagen hunner reiniging naar de wet van Moshe [Mozes] vervuld waren, brachten zij Hem naar Jeruzalem om Hem de Eeuwige voor te stellen, gelijk geschreven staat in de wet van de Eeuwige: Al het eerstgeborene van het mannelijke geslacht zal heilig heten voor de Eeuwige, en om een offer te brengen overeenkomstig hetgeen in de wet van de Eeuwige gezegd is, een paar tortelduiven of twee jonge duiven!"* (NBG). **Surinaams:** *"Di a pikin tapu aiti dei, den ben mus besnei En. Dan den gi En a nen Yeshua. Bika*

fosi A ben de ini en mamabere, a engel ben taki tak' na so den mus kari En. A ten ben doro tak' den ben mus krin densrefi gi Gado soleki fa a wèt fu Moses e taki. Dan Yosef nanga Maria tyari Yesus go na Yerusalem fu poti En na ini Masra anu. Bika a skrifi na ini a wèt fu Masra taki: Ala fosi manpikin un sa poti aparti gi Masra. A wèt fu Masra e taki moro fara tak' den ben mus tyari tu paskadoifi noso tu yongu doifi leki wan ofrandi gi Gado!"

Acht dagen na Zijn geboorte ontving de eerstgeboren zoon van Mir'yam [Maria] de naam Yeshua, die de engel Gav'ri'el [Gabriël] al had genoemd nog voordat Hij in de moederschoot was, bij de ברית־מילה B'rit Mila [besnijdenis], die Hij onderging overeenkomstig het gebod: "Op de achtste dag zal het vlees van zijn voorhuid besneden worden." (ויקרא Vayiq'ra [Leviticus] 12:3, NBG). **Surinaams:** "Di fu aiti dei den musu besnei a manpikin!"

Na de geboorte van Yeshua was Mir'yam 40 dagen onrein, en toen de periode van haar reiniging naar de Tora van Moshe verstreken was ging Mir'yam met haar man Yosef en het kind naar Yerushalayim [Jeruzalem] om de offerdieren naar de Kohen [priester] te brengen en hem voor haar de verzoeningsrite te voltrekken zodat zij weer rein was, gelijk geschreven staat in de Tora van Adonai: "Wanneer een vrouw moeder wordt en een kind van het mannelijk geslacht baart, dan zal zij zeven dagen onrein zijn; als in de tijd van haar maandelijke afzondering zal zij onrein zijn. ... Drieëndertig dagen zal zij blijven in het reinigingsbloed; niets heiligs zal zij aanraken, naar het heiligdom zal zij niet komen, totdat de dagen van haar reiniging vervuld zijn. ... Als de dagen van haar reiniging vervuld zijn, zal zij voor een zoon of voor een dochter een eenjarig schaap ten brandoffer, en een jonge duif of tortelduif ten zondoffer, naar de ingang van de משכן Mish'kan [tabernakel] tot de כהן Kohen [priester] brengen. Deze zal het voor het aangezicht van Adonai offeren en over haar verzoening doen; dan zal zij rein zijn van haar bloedvloeïing. Dit is de wet voor haar die gebaard heeft, hetzij het een kind van het mannelijk of van het vrouwelijk geslacht betreft. Indien echter haar vermogen niet toereikend is voor een stuk kleinvee, dan zal zij twee tortelduiven of twee jonge duiven nemen: de ene ten brandoffer en de andere ten zondoffer, en de Kohen [priester] zal over haar verzoening doen, en zij zal rein zijn." (ויקרא Vayiq'ra [Leviticus] 12:2,4 en 6-8, NBG). **Surinaams:** "Taki gi den Israëel suma taki: Efu wan uma hori bere, èn a meki wan manpikin, dan a no sa de krin seibi dei langa; so leki a no de krin fu en munsiki, a no sa de krin. ... Dan a sa tan aparti dri tenti nanga dri dei moro langa fu krini en brudu; a no sa meri wan santa sani efu kon na ini a santa presi fosi den dei pasa fu meki en kon krin baka. ... Te den dei fu meki en kon krin baka pasa, efu fu wan manpikin efu fu wan umapikin, dan a sa tyari wan lam disi de wan yari owru leki wan bron-ofrandi, nanga wan yongu doifi efu wan pikin fowru leki wan sondu-ofrandi, kon na a doro fu a tabernakel fu komakandra, èn gi den na a priester. En a priester sa meki den ofrandi na fesi fu Masra, èn a sa meki en kon bun baka nanga Gado, èn a sa de krin fu en brudu. Disi de a wèt fu a uma disi ben meki wan manpikin efu wan umapikin. En efu a no man tyari wan lam kon, dan a sa tyari tu doifi efu tu pikin fowru kon; wan fu a bron-ofrandi, èn a trawan fu a sondu-ofrandi, èn a priester sa meki en kon bun baka nanga Gado, èn a de sa krin."

Mir'yam en Yosef brachten twee duiven naar de tempel omdat ze zich blijkbaar geen schaap konden permitteren, zoals blijkt uit vers 24 van Lucas 2: "Ook wilden ze het offer brengen dat de wet van de Eeuwige voorschrijft: een koppel tortelduiven of twee jonge gewone duiven." (NBV). **Surinaams:** "En den ben meki wan ofrandi so leki a wèt fu Masra de taki: Tu torteldoifi efu tu yongu doifi!"

In de daaraan voorafgaande verzen 22 en 23 lazen wij, dat daar behalve het reinigingsoffer, dat een moeder na iedere geboorte moest brengen, ook nog een aparte verplichting bij kwam gezien het feit dat haar eerstgeborene een zoon was, namelijk פִּדְיוֹן הַבֵּן Pid'yon haBen, de lossing van de eerstgeborene: "Toen de tijd was aangebroken dat ze zich overeenkomstig de wet van Moshe [Mozes] rein moesten laten verklaren, brachten ze Hem naar Jeruzalem om Hem aan de Eeuwige aan te bieden, zoals is voorgeschreven in de wet van de Eeuwige: Elke eerstgeboren zoon moet aan de Eeuwige worden toegewijd." **Surinaams:** "A ten ben doro tak' den ben mus krin densrefi gi Gado soleki fa a wèt fu Moses e taki. Dan Yosef nanga Maria tyari Yeshua go na Yerusalem fu poti En na ini Masra anu. Bika a skrifi na ini a wèt fu Masra taki: Ala fosi manpikin un sa poti aparti gi Masra!" Lucas verwijst hier o.a. naar שְׁמוֹת Sh'mot [Exodus] 13:1-3.

Yeshua en de Tora

Als vrome Jood was het voor Yeshua vanzelfsprekend om G'ds Wet, de Tora, stipt na te leven en Hij riep Zijn volgelingen op, hetzelfde te doen: *"Als u het eeuwige leven wilt binnengaan, houd u dan aan de geboden!"* (מתת'יהו Matit'yahu [Mattheüs] 19:17, GNB). **Surinaams:** *"Efu yu wani kisi a libi fu tēgo, dan yu mus hori den wèt fu Gado!"* Voor de Messiasbelijdende Joden en gelovigen uit de volken behoort het derhalve niet meer dan logisch te zijn om eveneens de Tora na te leven omdat Yeshua het ons heeft voorgedaan en wij Hem daarin zullen navolgen, want er staat geschreven: *"Wie zegt, dat hij in Hem blijft, behoort ook zelf zo te wandelen, als Hij gewandeld heeft!"* (יוחנן Yochanan alef [1 Johannes] 2:6, NBG). **Surinaams:** *"Ibri sma di e taki tak' a e tan wan nanga Gado, mus libi leki fa Yeshua ben e libi!"* Het is derhalve een verkeerde opvatting om te veronderstellen dat Yeshua G'ds Wet, de Tora, ontbonden zou hebben. Hijzelf zei in Zijn Bergrede nadrukkelijk dat dit pertinent niet het geval is: *"Meent niet, dat Ik gekomen ben om de Wet of de profeten te ontbinden; Ik ben niet gekomen om te ontbinden, maar om te vervullen!"* (מתת'יהו Matit'yahu [Mattheüs] 5:17, NBG-vertaling). **Surinaams:** *"Yu no mus prakseri tak' Mi kon fu poti a wèt nanga den sani di den profeti skrifi na wan sei. Mi no kon fu poti den na wan sei, ma Mi kon fu du san den e taki!"* Op grond van deze uitspraak, waarin Yeshua duidelijk aangeeft dat Hij de geldigheid van de Wet met al haar geboden volledig erkent, kan niemand beweren dat Yeshua de Tora zou hebben afgeschaft zonder Hem daarin tegen te spreken.

Dat men desalniettemin toch blijft volhouden, dat de Wet voor christenen niet meer van toepassing zou zijn komt door de Statenvertaling en de NBG-vertaling, waarin Yeshua zegt: *"Ik ben niet gekomen om te ontbinden, maar om te vervullen."* Met het woordje 'vervullen' worden de lezers op een verkeerd spoor gezet, want ze denken dan automatisch: als Hij de Wet vervuld heeft, dan hoeven wij dat niet meer te doen! Maar dat vind ik te kort door de bocht. Dat Yeshua de Wet vervuld heeft wil zeggen dat Hij het heeft voorgedaan om ons te laten zien hoe het moet, maar niet met de bedoeling dat het daarna niet meer hoeft. Met het Griekse woord πληροω pleroō, dat dus gewoonlijk met 'vervullen' vertaald wordt, bedoelde Yeshua dus niet, dat Hij de Wet en de Profeten afgerond en voltooid heeft en zodoende als afgedaan mag worden beschouwd, maar wat Hij daarmee wilde zeggen is, dat de woorden van de Tora en de Profeten pas door Hem hun volle betekenis hebben gekregen ofwel dat wij de Tora en de profetische boeken alleen op correcte wijze kunnen snappen als we beseffen, dat deze Geschriften over Hem gaan. Een goed voorbeeld is de viering van de Bijbelse feesten, die we pas echt tot in het kleinste detail kunnen bevatten en meevieren als Yeshua daarin centraal staat. Pas als wij inzien dat Yeshua het Licht der wereld is heeft Chanuka voor ons allen de volle betekenis als feest van het licht. Pas als wij erkennen dat Yeshua het Lam is dat voor ons geslacht is, kan Pesach voor ons allen een persoonlijk bevrijdingsfeest zijn en niet alleen een herdenkingsfeest.

Op deze wijze dient elk gebod en elke onderwijzing van de Tora, maar ook elke voorzegging van de profeten met Hem in verband gebracht te worden en is het onze taak deze teksten te onderzoeken en na te gaan op welke wijze Yeshua daarin geopenbaard wordt. Daarom is Zijn verklaring, dat Hij niet gekomen is om de Wet en de Profeten te ontbinden, maar om ze te vervullen volledig in overeenstemming met hetgeen Hij na Zijn opstanding tegen de Emmaüsgangers gezegd heeft: *"En Hij begon bij Mozes en bij al de profeten en legde hun uit, wat in al de Schriften op Hem betrekking had. - Hij zeide tot hen: Dit zijn Mijn woorden, die Ik tot u sprak toen Ik nog bij u was, dat alles wat over Mij geschreven staat in de Wet van Mozes en de profeten en de psalmen moet vervuld worden. Toen opende Hij hun verstand, zodat zij de Schriften begrepen."* (Lucas 24:27 en 44-45). **Surinaams:** *"Dan A bigin brokobreko gi den san a Santa Buku ben taki fu En, kmopo fu san Moses nanga ala den profeti ben skrifi. - Dan A taigi den taki: Disi na san Mi ben taigi unu, di Mi ben de nanga unu ete: Ala sani san skrifi fu Mi na ini a wèt fu Moses, nanga den buku fu den profeti, èn ini den Psalm mus kon tru. Dan A opo den ai fu den kan ferstan san skrifi ini a Santa Buku!"* Dat is het dus, wat Yeshua bedoelde met het woord 'vervullen': er de volle betekenis aan geven! Laten wij Mt 5:17 daarom nu in de Groot Nieuws Bijbel lezen. Daar hebben ze de woorden van Yeshua op een heel duidelijke en heel ondubbelzinnige manier vertaald: *"Denk niet dat Ik gekomen ben om de Wet of de Profeten af te schaffen. Ik ben niet gekomen om ze af te schaffen, maar om ze hun volle betekenis te geven!"* Ook in Het Boek wordt de strekking van dit vers op de juiste wijze weergegeven: *"Denk*

niet dat Ik ben gekomen om de Wetten van Mozes en de woorden van de profeten opzij te schuiven. Ik ben juist gekomen om er de volle betekenis aan te geven!"

Om de verdenking, dat Yeshua een nieuwe leer zou verkondigden en de verkeerde opvatting dat Zijn offer de Tora overbodig zou maken in de kiem te smoren beklemtoonde Hij in het volgende vers nadrukkelijk de eeuwige geldigheid van G'ds Wet: *"Ik verzeker u: zolang hemel en aarde bestaan, zal niet één lettertje of streepje uit de Wet geschrapt worden totdat alles gebeurd is."* (Vers 18, Groot Nieuws Bijbel). In Het Boek staat het als volgt: *"Ik zeg u met nadruk: Tot de hemelen en de aarde vergaan, zal nog geen letter van de Wet afgedaan hebben! Alles moet eerst volbracht zijn."* **Surinaams:** *"Bika fu tru Mi e taigi un taki: Solanga heime! nanga grontapu sa de, no wan pikin pisi fu san skrifi ini a wèt sa puru. Ala san skrifi sa psa."*

Sommigen denken bij de zinsnede *"Alles moet eerst volbracht zijn"* aan de woorden die Yeshua in יוחנן Yochanan [Johannes] 19:30 aan het kruis gezegd heeft: *"Het is volbracht!"* en ze zijn daarom van mening dat de Tora vanaf dat moment ontbonden zou zijn. Klopt dat? Nee, want Yeshua noemt in Mt 5:18 een termijn van geldigheid: *"Zolang de hemel en de aarde bestaan."* Wel, de hemel en de aarde zijn tot op heden nog niet vergaan en de Tora dus evenmin!

Yeshua en de shabat

Er zijn talrijke passages in B'rit haChadasha [het Nieuwe Testament], welke eenstemmig betuigen dat Yeshua haMashiach als Jood zijnde principieel de nauwkeurige inachtneming van de Shabat als מצוה Mitz'va [bijbels gebod] erkende en zelf ook naleefde. In מתייהו Matityahu [Matthéüs] 24:20 b.v. geeft Yeshua aan Zijn Talmidim [discipelen] het advies: *"Bidt dat uw vlucht niet in de winter valle en niet op een Shabat!"*, en in Marcus 1:21 lezen wij: *"En zij kwamen te K'far-Nachum [Kapernaüm] en terstond op de Shabat ging hij naar de synagoge en leerde".* **Surinaams:** *"Dan Yeshua nanga den man fu En go na Kafarnaum. Tapu a sabatdei, Yeshua go wantron na ini a Dyukerki dan A begin gi den sma leri!"* Deze woorden bewijzen niet slechts Yeshua's gebondenheid aan het Joodse leer- en bedehuis, de sjoel, maar ook Zijn strikte naleving van het Techumvoorschrift (Talmud-tractaat עירובין Eruvin 4:3), dat wandelingen op de Shabat beperkt tot 2000 ellen buiten het Shabatgebied, dat in het algemeen beperkt is tot het gebied van een stad of een dorp. Yeshua ging dus de stad in nog vóór het aanbreken van de Shabat om de dienst in de sjoel bij te kunnen wonen.

Lucas verhaalt in zijn vierde hoofdstuk vers 16: *"En Hij kwam te Natzeret (Nazaret), waar Hij opgevoed was, en Hij ging volgens Zijn gewoonte op Yom Shabat [de sabbatdag] naar de synagoge en stond op om voor te lezen."* **Surinaams:** *"Dan Yeshua go na Nasaret pe A ben kweki. Soleki fa A ben gwentu fu du tapu a sabatdei, A go na a Dyukerki Dyukerki. A opo tnapu fu leisi."* In het zelfde hoofdstuk staat: *"Hij daalde af naar K'far-Nachum [Kapernaüm] een stad in de Galil [Galilea], en Hij leerde hen geregeld op de Shabat!"* (vers 31). **Surinaams:** *"Dan Yeshua go na Kafarnaum, wan foto ini Galilea. Tapu a sabatdei A ben e gi den sma leri!"* Sterker nog, Yeshua heeft de Shabat zelfs geëerbiedigd door pas op de eerste dag der week op te staan uit de dood maar gedurende de gehele Shabat te rusten in het graf!

Heeft Yeshua ooit gezegd dat Zijn volgelingen zich van het vierde gebod niets hoefden aan te trekken omdat Hij toch maar van mening was dat de Shabat afgeschaft en door de zondag vervangen mocht worden? Neen! Integendeel! Wat Hij echter wel gezegd heeft was, dat werken van noodzakelijkheid en werken van barmhartigheid volgens de Tora op Shabat geoorloofd zijn en men hieromtrent derhalve geen gewetensbezwaren hoeft te hebben. Hij deed dit op rabbijns niveau: *"En het geschiedde, dat Hij op de Shabat door de korenvelden ging en Zijn discipelen begonnen onder het gaan aren te plukken. En de P'rushim [Farizeeën] zeiden tot Hem: Zie, waarom doen zij op de Shabat wat niet mag? En Hij zeide tot hen: Hebt gij nooit gelezen wat David gedaan heeft, toen de nood drong en hij en die met hem waren, honger kregen? Hoe hij onder het hogepriesterschap van Av'yatar [Abjatar] het huis G'ds binnengegaan is en de toonbroden gegeten heeft, waarvan niemand mag eten dan de priesters, en hij ze ook aan degenen, die met hem waren, gegeven heeft? En Hij zeide tot hen: De Shabat is gemaakt om de mens, en niet de mens om de Shabat. Alzo is Ben haAdam [de Zoon des mensen] Heer ook over de Shabat!"* (Marcus 2:23-28). **Surinaams:** *"Tapu wan sabatdei Yeshua ben e waka psa ini wan aleisigron. Di den e waka psa, den man fu Yeshua broko wantu taki aleisi. Dan den*

Fariseïman taigi Yeshua taki: *Fu sanede den man fu Yu e du wan sani san a wèt no wani fu yu du tapu a sabatdei? Yeshua piki den taki: Noiti un no leisi san David du di a ben de ini nowtu, èn angri ben e kiri en nanga den man di ben de nanga en? Ini a ten di Abyatar ben de grandomri, David go ini a oso fu Gado dan a nyan den brede san den ben poti aparti gi Gado. Owktu A gi den man fu en meki den nyan. Ma no wan sma kan nyan den brede dati, boiti den domri. Dan A taigi den taki: Gado meki a sabatdei gi libisma, ma A no meki en leki wan strafu gi den. So, a Manpikin fu Libisma na a basi fu a sabatdei!"*

Yeshua stelde zich hier niet tegenover de Joodse traditie, maar Hij hanteerde juist de rabbijnse juridische bewijsvoering. Hij zei niet dat het houden van de Shabat op zich verkeerd zou zijn en dus maar afgeschaft moest worden, maar legt juist uit wat het eigenlijke doel van de Shabat is. Yeshua maakt met het voorbeeld van David duidelijk dat de Shabat niet als een starre wet bedoeld is, waardoor je als het ware op je tenen moet lopen. Neen, de Shabat is gegeven als een voorrecht, als iets goeds. De Shabat mag geen last, geen tiran zijn, maar hij is er ten dienste van de mens. Daarom zei Yeshua ook: *"De Shabat is gemaakt om de mens, en niet de mens om de Shabat!"* Hij gaf daarmee geen nieuwe visie op de Shabat, want bijna dezelfde woorden vinden wij ook terug in de Talmud: *"De Shabat is u gegeven, en niet gij aan de Shabat!"* (Mechil'ta Ex. 31:13; B. Yoma 85b). Door Zijn uitspraak, dat de Zoon des mensen ook Heer over de Shabat is, laat Hij meteen ook zien wie de Wetgever is: Hijzelf! Hij wil dat wij G'ds geboden beleven in het kader van barmhartigheid. Het moet ons in de eerste plaats gaan om een relatie van liefde tot G'd en onze naaste.

Weet u, als Yeshua niet als Jood had geleefd of als iemand die zo nu en dan wel eens de Shabat had geschonden, laat staan als Hij in Zijn prediking had opgeroepen tot schending of zelfs afschaffing van de Shabat, zoals sommigen beweren, dan zou de Hoge Raad, het Sanhedrin, niet in verlegenheid zijn geraakt bij het zoeken naar een reden om Hem ter dood te veroordelen. Moshe [Mozes] zegt immers in שמות Sh'mot [Exodus] 31:14 heel ondubbelzinnig: *"Wie de Shabat ontheiligt, zal zeker ter dood gebracht worden!"* **Surinaams:** *"A sma di no hori ensrefi na a sabatdei sa dede nomonomo!"* In Marcus 14:55 lezen we echter: *"De overpriesters nu en de hele Raad trachtten een getuigenverklaring tegen Yeshua te vinden om Hem ter dood te kunnen brengen, maar zij vonden er geen!"* **Surinaams:** *"Den prenspari domri nanga ala den man fu a Grankrutu fu den Dyu, ben suku sma fu kon taki wan sani san Yeshua du fu den kan kiri En. Ma den no feni noti!"* De hogepriesters in Jeruzalem konden Yeshua met de beste wil van de wereld niet betrappen op een verboden handeling, hetzij op de Shabat, hetzij bij een of ander vergrijp jegens de Tora of de Halacha.

In מתתיהו Matit'yahu [Matthéüs] 26:59-60 zien wij, dat zij daarom zelf dingen gaan verzinnen: *"De overpriesters en de gehele Raad trachtten een vals getuigenis tegen Yeshua te vinden om Hem ter dood te brengen, maar zij vonden er geen, hoewel er vele valse getuigen optraden!"* **Surinaams:** *"Den prenspari domri nanga ala den man fu a Grankrutu fu den Dyu, ben suku sma di ben wani lei gi Yeshua fu den kan kiri En. Ma den no feni noti, aladi furu sma ben go taki sani di no tru!"* De noodzaak van het Sanhedrin om valse getuigen in te huren, duidt derhalve ondubbelzinnig zowel op Zijn onschuld als ook op Zijn trouw jegens de Tora. Geen wonder! Want Yeshua was helemaal geen onverschillige Jood die in de marge leefde, maar een echte Rebbe [wonderrabbi], wiens mens-zijn niet gescheiden kan worden van Zijn Jood-zijn.

De kwast van Zijn kleed

Op talrijke tekeningen en schilderijen wordt Yeshua afgebeeld met een Griekse of Romeinse Toga over zijn witte gewaad, maar uit de evangeliën blijkt, dat Hij een Talit droeg, een Joodse gebedsmantel met kwastjes op de vier hoeken. Toen Hij uit de boot stapte nadat Hij het Meer van Galilea was overgestoken kwamen er mensen op Hem af: *"En zodra de mannen van die plaats Hem herkend hadden, zonden zij bericht in die gehele omgeving, en men bracht tot Hem allen, die ernstig ongesteld waren, en zij smeekten Hem, dat zij alleen maar de kwast van Zijn kleed mochten aanraken. En allen, die Hem aanraakten, werden behouden!"* (מתתיהו Matityahu [Matthéüs] 14:35-36, NBG). **Surinaams:** *"Fa den sma drape si tak' na Yeshua, wantron den panya a boskopu ini a heri birti. Dan den sma tyari ala den sikisma kon na En. Den begi En efu den sikisma ben kan fasi a lantyi fu En krosi nomo. Èn ala sma di fasi En ben kon betre!"* Ook Marcus beschreef het aanraken van Zijn ציציות Tzitziyot [kwasten]: *"En toen zij*

van boord gingen, herkenden de mensen Hem terstond, en zij liepen die gehele streek af en begonnen degenen, die ernstig ongesteld waren, op matrassen rond te dragen naar de plaats, waar zij hoorden dat Hij was. En waar Hij ook kwam in dorpen of steden of gehuchten, daar legden zij de zieken op de markten en smeekten Hem, dat zij slechts **de kwast van Zijn kleed** mochten aanraken. En allen, die Hem aanraakten, werden gezond!" (Marcus 6:54-56, NBG).

Surinaams: "Di den kmopo ini a boto, wantron den sma si tak' na Yeshua. Dan den panya a nyunsu ala sei tak' Yeshua doro. Ala sei pe den ben yere tak' Yeshua de, den ben opo den sikisma tyari go tapu matrasi na En. Awinsi pe Yeshua ben go, ini den dorpu, ini den foto noso na ini den kampu, den sma ben tyari siki-sma go na En. Den ben poti den sikisma didon na den presi pe den ben hori wowoyo. Dan den begi Yeshua efu den sikisma ben kan fasi a lantyi fu En krosi nomo. En ala sma di fasi En ben kon betre!"

De genezing door aanraking van Zijn ציצית Tzitzit [kwast] en de kracht, die daarvan uitgaat, komen wij ook heel concreet in Lucas 8:43-48 tegen: "En een vrouw, die sinds twaalf jaren aan bloedvloeïing leed en door niemand genezen kon worden, kwam van achteren tot Hem en raakte **de kwast van Zijn kleed** aan, en terstond hield haar vloeïing op. En Yeshua zeide: Wie is het, die Mij heeft aangeraakt? En terwijl allen het ontkenden, zeide Keifa [Petrus]: Meester, de scharen drukken en verdringen U. Maar Yeshua zeide: Iemand heeft Mij aangeraakt, want Ik heb kracht van Mij voelen uitgaan. Toen de vrouw zag, dat zij niet onopgemerkt bleef, kwam zij bevende nader, viel voor Hem neer en verhaalde Hem, voor al het volk, om welke reden zij Hem aangeraakt had en dat zij terstond beter was geworden. En Hij zeide tot haar: Dochter, uw geloof heeft u behouden, ga heen in vrede!" **Surinaams:** "Na mindri den sma wan uma ben de, di ben abi wan siki san ben meki tak' a e lasi brudu twarfu yari kba. No wan sma no ben man dresi en. A uma waka mindri den sma kon baka Yeshua, dan a fasi a ondrosei pisi fu En krosi. Wantron a kon betre. Dan Yeshua aksi taki: Suma na a sma di fasi Mi? Ala den sma piki tak' a no den. Dan Petrus taki: Ma Meister, someni sma e pusu e kwinsi Yu fu ala sei. Ma Yeshua piki taki: Wan sma fasi Mi. Bika Mi firi tak' krakti kmopo fu Mi. Dan a frow kon ferstan tak' Yeshua firi tak' a fasi En. Nanga beifi ati a kon na fes'sei, dan a fadon tapu en kindi fesi Yeshua. Let' fesi ala sma a ferteri En fu sanede a ben fasi En, en tak' wantewante a kon betre. Dan Yeshua taigi en taki: Mi pikin, a bribi fu yu meki yu kon betre. Yu kan go nanga kowru-ati!" Deze vrouw heeft de juiste weg bewandeld om tot genezing te komen: ze moest zichzelf eerst vernederen! De ציציות Tzitziyot [kwasten] zijn namelijk moeilijker vast te pakken dan de rest van de Talit [gebedsmantel], en men moet er echt voor op de knieën om ze aan te kunnen raken.

Ook in het evangelie volgens מתתיהו Matityahu [Matthéüs] wordt dit wonder beschreven: "En zie, een vrouw, die reeds twaalf jaren aan bloedvloeïingen leed, kwam van achteren tot Hem en raakte **de kwast van Zijn kleed** aan. Want, zeide zij bij zichzelf, indien ik slechts Zijn kleed aanraak, zal ik behouden zijn. Maar Yeshua keerde Zich om, zag haar en zeide: Houd moed, dochter, uw geloof heeft u behouden. En de vrouw was behouden van dat ogenblik af" (מתתיהו Matityahu [Matthéüs] 9:20-22). **Surinaams:** "Ma di den den sma kon baka Yeshua, dan a fasi a lantyi fu En krosi. Twarfu yari langa a uma disi ben e lasi brudu kba. A ben prakseri taki: Efu mi kan fasi En krosi nomo, mi o kon betre. Yeshua drai luku a uma, dan A taigi en taki: No frede, Mi pikin, a bribi fu yu meki yu kon betre. A srefi momenti dati a uma kon betre!" De Nieuwe Bijbelvertaling geeft in al deze teksten aan dat het de zoom van Zijn kleed was, maar het Griekse woord κρασπεδον kraspedon werd toen in Joodse kringen eveneens gebruikt voor de Tzitzit, een kwastje van gevlochten wol. Zij strekte zich dus evenals al die eerder genoemde zieken uit naar de kwasten, die ook "schouwdraden" of "gedenkkwasten" worden genoemd en die zich bevonden aan de vier hoeken van Zijn gebedsmantel.

Het gebod om de Tzitzit zichtbaar te dragen vinden wij in het derde Toraboek. Daar staat geschreven: "De Eeuwige nu zeide tot Moshe [Mozes]: Spreek tot de Israëlieten en zeg tot hen, dat zij zich gedenkkwasten maken aan de hoeken van hun klederen (in het Hebreeuws staat hier: ציצית על-כנפי Tzitzit al-kan'fei) van geslacht tot geslacht, en dat zij in de Tzitzit aan de hoeken een blauwpurperen draad verwerken. Dat zal u dan tot een gedenkkwast zijn; als gij daarnaar ziet, dan zult gij al de Mitz'vot [geboden] van de Eeuwige gedenken en die volbrengen zonder uw hart of uw ogen te volgen, dat gij u daardoor tot overspel zoudt laten verleiden, opdat gij gedenkt en volbrengt al Mijn Mitz'vot [geboden] en heilig zijt voor uw G'd. Ik ben de Eeuwige, uw G'd, die u uit het land Mitzrayim [Egypte] heb uitgeleid om u tot een G'd te zijn; Ik ben de

Eeuwige, uw G'd" (בְּמִדְבָּר Bamidbar [Numeri] 15:37-41, NBG). **Surinaams:** *"Dan Masra taigi Moses taki: Taigi den Israelitisma taki den mus meki kwasi poti na den uku fu den krosi fu den. Den bakapikin fu den sa tan du a sani disi. Ini den kwasi di den mus poti na den uku fu den krosi, den sa poti wan pisi blaw titei tu. A kwasi disi na fu memre unu na ala den gebod fu Masra te un e luku en, èn un sa du den. Dan un no sa du den sondu di un ati noso un ai wani taki un mus du. Den sa yepi unu fu prakseri èn fu hori unu na ala den gebod èn fu un kan de aparti gi un Gado. Mi na Masra, un Gado, di puru unu na ini Egipte fu kan de wan Gado gi unu. Mi na Masra un Gado!"* Dit gebod vinden wij eveneens in het laatste Toraboek: *"Aan de vier hoeken (כַּנְפוֹת ar'ba Kan'fot) van het kleed dat u draagt moet u kwastjes maken!"* (דְּבָרִים D'varim [Deuteronomium] 22:12, NBV). **Surinaams:** *"Un sa meki sani leki kwasi na den fo uku fu a krosi san un e weri!"* In beide teksten is het woord dat vertaald wordt met "hoek" of "zoom", waar dus de Tzitzit aan vast zit, in het Hebreeuws het woord כָּנָף Kanaf, dat ook vertaald kan worden met "vleugel".

Hetzelfde woord vinden wij ook in de Hebreeuwse versie van de bovengenoemde teksten over de genezingen door het aanraken van de kwast aan Yeshua's kleed: כָּנָף בְּגָדוֹ K'naf Big'do ofwel de hoek met de kwast van Zijn kleed. Al deze zieke mensen die van heinde en verre waren gekomen om de "vleugels" van Zijn Talit aan te raken waren dus blijkbaar op de hoogte van מַלְאָכִי Mal'achi [Maleachi] 4:2, waar van de Mashiach [Messias] gezegd wordt dat Hij zal komen met genezing onder Zijn vleugels: *"Maar voor u, die Mijn Naam vreest, zal de Zon der Gerechtigheid opgaan, en er zal genezing zijn onder haar vleugelen!"* **Surinaams:** *"Ma a Son fu Gerechtigheid sa opo gi unu disi de frede Mi nen nanga a krakti fu dresi na ondro En frei!"* Hetzelfde woord כָּנָף Kanaf dat in Numeri 15:38 voor "hoek" wordt gebruikt, staat in Maleachi 4:2 (NBV 3:20) voor "vleugel" en met deze kennis in het achterhoofd kan men van een Jood, die een gebedsmantel draagt, terecht zeggen dat hij verblijft in de schuilplaats van de Allerhoogste en onder Zijn vleugels (תְּהִלִּים Tehilim [Psalmen] 91:1-4). Uit bovenstaande teksten blijkt dus, dat Yeshua beslist niet de Romeinse Toga droeg, waarmee Hij op christelijke schilderijen wordt afgebeeld, maar dat Hij als Jood geheel overeenkomstig de Tora een Talit droeg, die voorzien was van Tzitziyot, zoals we nu ook zien in de televisieserie "The Chosen".

Zien wij de Joden als Zijn broeders?

Yeshua is een zoon van Israël en Hij wil ons ook vandaag de dag laten zien dat we Zijn land en Zijn volk moeten ondersteunen, want wij leven in profetische tijden. Juist nu het antisemitisme overal de kop opsteekt en Joden het wereldwijd steeds moeilijker krijgen wordt het verschil tussen de vrienden en vijanden van het Joodse volk steeds duidelijker zichtbaar, ook hier in Nederland en België. Vrijwel iedereen van ons kent wel het verhaal van het oordeel over de schapen en de bokken bij Zijn wederkomst in מַתִּיָּהוּ Matityahu [Matthéüs] 25:31-46, waarin Yeshua de schapen beloont voor hun hulp aan Zijn broeders in tijden waarin zij het moeilijk hebben en de bokken bestraft voor hun weigering Zijn broeders te helpen. Juist nu, in deze tijd, waarin de steun voor Israël en het Joodse volk vanwege de Gaza-oorlog ook binnen de kerken en christelijke partijen steeds meer begint af te brokkelen, is dit zeer actueel.

Doorgaans wordt er gedacht, dat met "de minste broeders" onze naasten, de armen en noodlijdenden in het algemeen bedoeld zouden zijn. Daar schuilt wel een kern van waarheid in, want liefde tot onze naasten, onze broeders, die het tweede grote gebod is, is immers de vervulling van de Tora [wet] en een voortreffelijke voorbereiding voor de wereld der eeuwige liefde! Op werken der barmhartigheid en weldadigheid tegenover onze naaste zal op Yom haDin [de Dag des Oordeels] inderdaad meer nadruk worden gelegd dan men gewoonlijk denkt, maar hier in dit gedetailleerde verslag van het oordeel over de volken gaat het om iets heel anders. Yeshua heeft het hier helemaal niet over onze naasten! Hij heeft het niet over onze broeders, maar over *Zijn* broeders, want anders zou Hij gezegd hebben: *"...voor zover gij het aan één der minsten van uw broeders hebt gedaan..."*, maar dat zei Hij niet! Hij heeft het hier nadrukkelijk over *Zijn* broeders, maar wie zijn dat? Het antwoord ligt voor de hand: alle volken van de vier windstreken staan hier voor de rechterstoel, behalve één volk: Israël, het enige volk op aarde, waarvan de Eeuwige ontelbare keren gezegd heeft: dit is Mijn volk! Hij is de G'd van

Israël en in יואל Yo'el [Joël] 4:1-2 zegt Hij: *"In dezelfde tijd dat Ik het lot van Juda en Jeruzalem ten goede keer, zal Ik alle volken bijeenbrengen en wegvoeren naar de vallei van Y'hoshafat [Josafat], om daar een oordeel over hen te vellen. Want zij hebben Mijn volk Israël, Mijn eigendom, onder vreemde volken verstrooid, ze hebben Mijn land verdeeld en over Mijn volk het lot geworpen!"* (NBV). **Surinaams:** *"Ini den dei te Mi o gi Yuda nanga Yerusalem a presi baka di den ben abi, Mi o tyari ala den tra folku kon na wan. Mi o tyari den go ini a Yosafatdal. Drape mi o krutu den. Bika den meki den sma fu Israel panya, Mi folku di Mi teki fu Misrefi. Den yagi den go na kondre di den no sabi èn den prati Mi kondre. Den fringi a lot fu mi pipel ede!"* Bij dat laatste kunnen we ook aan de vele VN-resoluties en besluiten van het Europees Parlement denken...

Uit het geslacht van David is Yeshua in Israël geboren als Jood, heeft als Jood geleefd en is gestorven als Jood! Aan het kruis stond boven Zijn hoofd geschreven: *"de Koning der Joden"* en als Joodse Koning zal Hij terugkomen en regeren. Niet in Amsterdam! Niet in Nederland, maar in Jeruzalem! Niet in de hoofdstad van een Palestijnse staat, maar in de hoofdstad van Israël! Hij komt terug bij Zijn volk, bij Zijn broeders en Hij zal de volken oordelen op grond van hun houding, die zij tegenover de Joden, Zijn broeders naar het vlees (Rom. 9:5) hebben aangenomen. Hij zal niet alleen hen, die Zijn oogappel aanraakten en Zijn land Israël verdeelden, zonder pardon vervloeken en in de poel des vuurs laten werpen, maar ook degenen, die geweigerd hebben Zijn volk ter zijde te staan toen het erop aan kwam: *"Dan zal Hij ook tot hen, die aan Zijn linkerhand zijn, zeggen: Gaat weg van Mij, gij vervloekten, naar het eeuwige vuur, dat voor de duivel en zijn engelen bereid is!"* (מתתיהו Matityahu [Matthéüs] 25:41, NBG). **Surinaams:** *"Ma A sa taigi den sma na En kruktuanu sei taki: Un kmoto na Mi fesi, bika a fluku fu Gado de na un tapu. Un go ini a faya san Gado meki klari gi didibri nanga den takrUYeye fu en! A faya di e bron fu tÊgo!"* Deze teksten sporen ons aan om ook over onze eigen houding ten opzichte van het voortdurende conflict tussen Israël en de Palestijnen na te denken, vooral over de kwestie rond de verdeling van het land! Het is dus duidelijk, dat Yeshua met 'Mijn broeders' Zijn volk Israël bedoelt, de Joden, die daadwerkelijk Zijn broeders naar het vlees zijn. Als de christenen dit inzien, dan moet Zijn Joodse identiteit hen er steeds aan blijven herinneren dat hun geloof geworteld is in een diepere bodem dan het terrein, waarop zij nu hun christelijk geloof beleven, want Paulus zegt immers: *"Niet u draagt de wortel, maar de wortel draagt u!"* (Romeinen 11:18, GNB). **Surinaams:** *"A no yu e tyari a rutu, ma na a rutu e tyari yu!"*

De Koning der Joden

Ook Pilatus erkende de Joodse identiteit van Yeshua zonder enige twijfel. Het was immers bij de Romeinen destijds gebruikelijk, dat op weg naar de kruisiging een plankje met daarop zijn beschuldiging voor de veroordeelde uit werd gedragen. Bij de kruisiging werd dit plankje, dat in het Latijn Titulus [opschrift] heette, aan het kruis boven het hoofd bevestigd. Ook bij Yeshua was dat niet anders, zoals uit מתתיהו Matityahu [Matthéüs] 27:37 blijkt: *"En boven Zijn hoofd brachten zij op schrift de beschuldiging tegen Hem aan: Dit is Jezus, de Koning der Joden!"* **Surinaams:** *"Tap'sei fu En ede den ben skrifi fu sanede den kiri En. Den skrifi taki: Disi na Yesus, a Kownu fu den Dyu!"* Volgens Marcus 15:26 staat dit zo: *"En het opschrift, dat de beschuldiging tegen Hem vermeldde, luidde: De Koning der Joden!"* **Surinaams:** *"Den ben skrifi fu sanede den spikri En. Den skrifi: A Kownu fu den Dyu!"* In Lucas 23:38 staat het net ietsje anders: *"Er was ook een opschrift boven Hem: Dit is de Koning der Joden!"* **Surinaams:** *"Den ben skrifi poti na En edesei: Disi na a Kownu fu den Dyu!"* Het feit dat al deze beschrijvingen niet echt eensluidend zijn zou men kunnen toeschrijven aan de afstand van het opschrift aan het kruis naar de toeschouwers. Ik zou mij best kunnen voorstellen dat de mensen die verder achterin stonden aan de voorste toeschouwers vroegen wat er eigenlijk precies op het plankje stond en het antwoord werd dan waarschijnlijk via via naar achteren doorgegeven, ieder met zijn eigen woorden. Het meest gedetailleerd vinden wij het opschrift echter in יוחנן Yochanan [Johannes] 19:19-22, waar wij aldus lezen: *"En Pilatus liet ook een opschrift schrijven en op het kruis plaatsen; er was geschreven: Jezus, de Nazoreeër, de Koning der Joden. Dit opschrift dan lazen vele der Joden, want de plaats, waar Jezus gekruisigd werd, was dicht bij de stad, en het was geschreven in het Hebreeuws, in het Latijn en in het Grieks. De overpriesters der Joden dan zeiden tot Pilatus: Schrijf niet: De Koning der Joden, maar dat Hij gezegd heeft: Ik ben de*

Koning der Joden. Pilatus antwoordde: Wat ik geschreven heb, dat heb ik geschreven!" (NBG). **Surinaams:** *"Pilatus meki den skrifti wan sani poti na a kroisi. Den skrifti: Yesus fu Nasaret, a Kownu fu den Dyu. Furu Dyusma leisi a sani disi, bika a presi pe den spikri Yesus na a kroisi ben de krosbei fu a foto. A sani ben skrifti ini Dyutongo, Romeinitongo nanga Grikitongo. Dan den prenspari domri taigi Pilatus taki: Yu no ben mus skrifti: A Kownu fu den Dyu, ma yu ben mus skrifti: A man disi taki: Mi na Kownu fu den Dyu. Ma Pilatus piki den taki: San mi skrifti, tan skrifti!"* Waar het mij binnen het kader van deze studie om gaat is het feit, dat Yeshua hier in alle vier evangeliën "de Koning der Joden" ofwel "a Kownu fu den Dyu" genoemd wordt! Hieruit blijkt duidelijk, dat de gekruisigde en opgestane Jezus, in wie de christenen geloven, onlosmakelijk verbonden is met het Joodse volk en dus "niet los verkrijgbaar" is, zoals Rebecca de Graaf-van Gelder, bij velen bekend als tante Rebecca, ooit gezegd heeft!

Conclusie

Yeshua [Jezus] was een Jood en is dat altijd gebleven! Hij werd als Jood geboren, Hij stierf als Jood en Hij zal als de Koning der Joden straks terugkomen om vanuit Jeruzalem duizend jaar lang over de hele aarde te regeren. Geen enkel kind mag op een protestants-christelijke of rooms-katholieke basisschool de g'dsdienstlessen gevolgd hebben zonder dit belangrijke feit geleerd te hebben en geen enkele theologiestudent mag de universiteit of de bijbelschool verlaten zonder dit bestudeerd en ook begrepen te hebben. Ik vind het uiterst belangrijk om Zijn Joodse identiteit nu extra te vermelden in een tijd waarin anti-Joods gedachtegoed zich in een alarmerend tempo verspreidt en Joden in Nederland en de rest van de westerse wereld bang zijn om als Joods herkend te worden, geen keppeltje of davidster meer zichtbaar durven te dragen en zelfs bang zijn om hun kinderen naar school te sturen. Het is nu de tijd om de juiste kant te kiezen: staan wij achter G'ds volk Israël, dat door Yeshua liefdevol "Mijn broeders" genoemd wordt, of luisteren wij naar Zijn tegenstanders in de main stream media en laten ons door hun leugens beïnvloeden?

Wij staan nu voor de keuze: gaan we door de enge poort op het smalle pad om de Joodse Messias Yeshua daadwerkelijk te volgen of gaan we door de wijde poort op de brede weg die tot het verderf leidt? Het begint er steeds meer op te lijken, dat niet alleen het geloof in Yeshua [Jezus] de selectie bepaalt, maar ook onze houding jegens Zijn land en Zijn volk, want de Eeuwige heeft immers tegen Av'raham [Abraham] en zijn nageslacht gezegd: *"Ik zal zegenen wie u zegenen, en wie u vervloekt zal Ik vervloeken!"* (ברשית B'reshit [Genesis] 12:3, NBG).

Surinaams: *"Mi sa blesi den sma di o blesi yu èn Mi sa fluku den sma di o fluku yu!"* Ook Yitz'chaq [Isaäk] zegende zijn zoon Ya'aqov [Jakob] met de woorden: *"Wie u vervloekt, zij vervloekt, en wie u zegent, zij gezegend!"* (ברשית B'reshit [Genesis] 27:29). **Surinaams:** *"A sma di fluku yu, fluku ensrefi, a sma di blesi yu, e blesi ensrefi tu!"*

Daarom heeft de G'd van Israël tegen de ziener Bil'am [Bileam] gezegd: *"Gij zult dat volk niet vervloeken, want het is gezegend!"* (במדבר B'mid'bar [Numeri] 22:12). **Surinaams:** *"Yu no sa fluku a folku disi, bika wan blesi de tapu a folku disi!"* Dit heeft Bil'am blijkbaar goed begrepen, want hij sloot zijn derde orakelspreuk in hoofdstuk 24 vers 9 af met de woorden: *"Gezegend is ieder die u zegent, Israël, vervloekt zijn zij die u vervloeken!"* (Het Boek). Groot Nieuws Bijbel: *"Wie Israël zegent, wordt zelf gezegend, wie het vervloekt, vervloekt zichzelf!"* **Surinaams:** *"Blesi de tapu a sma di e blesi yu, èn wan fluku tapu a sma di fluku yu!"*

Ik hoop, dat deze woorden ook tot de politieke leiders in de hele wereld zullen doordringen, vooral bij de Verenigde Naties en de Europese Unie, want hun houding ten opzichte van Israël bepaalt ook hun eigen bestemming in het Dal van Josafat en het verdere lot van hun land en volk dat ze vertegenwoordigen. Vlak voor Zijn hemelvaart heeft Yeshua op de Olijfberg bij Jeruzalem tegen Zijn Joodse apostelen gezegd: *"Gaaf dan henen, maakt al de volken tot Mijn discipelen en doopt hen in de naam des Vaders en des Zoons en des Heiligen Geestes en leert hen onderhouden al wat Ik u bevolen heb. En zie, Ik ben met u al de dagen tot aan de voleinding der wereld!"* (מתתיהו Matityahu [Matthéüs] 28:19-20, NBG). **Surinaams:** *"Un go na ala folku fu grontapu. Un mus meki den kon tron sma di e teki leri fu Mi. Dopu den ini a nen fu a Tata, a Manpikin nanga a Santa Yeye. Leri den fu du ala sani di Mi ben taigi unu. Arki, Mi de nanga unu ala dei te na a kba fu grontapu!"* Amen!

Werner Stauder